

«Ось валізка стоїть. Ми в ній книги возимо»

Як Великописарівська публічна бібліотека евакуювалася в Охтирку

«Після влучання керованої авіабомби у нас багато поранених книг», – завідувачка відділу обслуговування Великописарівської бібліотеки показує на чорний чемодан коло книжкових полиць. У ньому вони вивезли частину видань зі зруйнованого приміщення на прикордонні.

Із березня 2024 року Великописарівська громада належить до зони активних бойових дій. Саме тоді росіяни скинули на адміністративний центр громади КАБи, які пошкодили більшу частину будівель у центрі Великої Писарівки. Мешканці й комунальні установи почали евакуацію в більш безпечні місця району, області, а дехто – країни.

Як вивозили книги з Великописарівської публічної бібліотеки, читайте в матеріалі сайту «Трибуна.Суми».

Великописарівська бібліотека в приміщенні Охтирського молодіжного центру

Робота у Великій Писарівці

Із 24 лютого 2022 року двері Великописарівської бібліотеки були зачинені місяць. Працівники розповідають, що вже тоді були перші втрати – вибуховою хвилею пошкодило вікна. З березня того ж року роботу відновили, але більше як волонтерський осередок. Разом із іншими працівниками комунальних установ, які так само не розуміли що буде далі, плели маскувальні сітки. Згодом займалися оформленням документів на отримання грошової допомоги для людей, чий домівок постраждали. Уже з травня 2022 року почали функціонувати як бібліотека.

Альона Кожушко 14 років працює у Великописарівській бібліотеці, зараз на посаді завідувачки відділу обслуговування. Розповідає, що завжди любила читати книги, та й зараз постійно перечитує нові надходження комунального закладу.

Мені подобається запах книг. Вважаю, що бібліотека – місце, для якого я створена, – говорить жінка.

З перших місяців великої війни працівники бібліотеки проводили майстер-класи для дітей, брали участь у проєктах, шукали благодійників і таки знайшли. З прикордонною бібліотекою зв'язалася Олеся Колодій – власниця книжкового магазину. Вона відкрила збір і надіслала дітям громади книги й солодощі.

Команда бібліотеки на новому місці

«Близько 70 дітей отримали подарунки й були дуже задоволені. Зараз важливо підтримувати молодь, адже їм теж не легко», – доповнює розмову директорка бібліотеки Олена Северин.

Олена навчалася на вчителя української мови й літератури, але жодного дня за спеціальністю не працювала. Вона має сестру такого ж віку, батьки вирішили, що дівчатам треба здобувати освіту разом.

Моя сестра хотіла бути вчителем, а я піддалася. Хоча спочатку планувала вступати в Академію культури на бібліотечну справу. Пощастило, навіть без відповідної спеціальності доля привела в бібліотеку, – ділиться жінка.

Вона після навчання працювала в адміністрації селища, згодом пішла в декрет і робоче місце скоротили. Олена стала на біржу праці, там з'явилася вакансія оператора комп'ютерного набору в бібліотеці – з цього й почалася її кар'єра. Згодом стала бібліотекаркою, а тепер – тимчасово виконуючою обов'язки директора.

У березні 2024 року у Великописарівській бібліотеці закінчили ремонт першого поверху й із понеділка планували відкрити новий комп'ютерний зал, із місцевого бюджету виділили 50 тисяч гривень на закупівлю нових книг.

Із місцевого бюджету виділили кошти й дозволила самостійно обрати літературу, яка б точно мала попит серед читачів, – говорить Олена.

У п'ятницю 15 березня 2024 року бібліотека отримала замовлені книги, працівники розклали їх на нових столах першого поверху й із понеділка планували заносити в електронну базу. За словами Альони, цього зробити не вдалося – вже на ранок неділі нове приміщення знищила ворожа КАБ.

Позаду - знищена будівля Великописарівської бібліотеки, архівне фото працівників закладу

Евакуація

У Великописарівській громаді було дев'ять бібліотек-філій, які з березня 2024 року повністю закрили, звільнивши людей. Альоні відомо, що дві такі філії в Попівці й Олександрівці повністю зруйновані – книги ніхто не вивозив, передавали лише документацію.

У приміщенні комунального закладу у Великій Писарівці була нова техніка: телевізори, ноутбуки, ігрові приставки. Усе це стояло запаковане, чекало на відкриття першого поверху бібліотеки. Після прильоту вцілілу частину селищна рада евакуювала на захід України. Деякі меблі теж вивезли, але це більше ініціатива працівників культури, організована евакуація не відбулася.

Зараз Великописарівська публічна бібліотека працює в невеликому приміщенні Охтирського молодіжного центру на одній із головних вулиць міста. Саме ця громадська організація погодилася надати частину своєї кімнати для працівників і книг із прикордоння, уявно розділивши її полицями.

Книги вивозили самостійно: частину залишили в бібліотеці в селі Іванівка Кириківської громади, частину на складі в Охтирці, для інших – немає місця. Олена сказала, що пріоритетом під час евакуації була нова література, яку закупили за гроші з місцевого бюджету.

«Ось валізка стоїть. Ми в ній книги возимо. Після КАБ у нас багато поранених книг», – показує завідувачка відділу обслуговування на чорний чемодан коло книжкових полиць.

У розбитій будівлі бібліотеки досі залишаються не тільки книги, а й документація, яка є тільки в паперовому вигляді. Олена Северин на свій страх і ризик у квітні 2024 року їздила забирати книгу наказів, без якої неможливо було б підтвердити стаж працівників. Їм удалося також вивезти інвентарні книги, які містять усю інформацію про бібліотеку з початку її існування.

Як тільки приїхали в Охтирку, відразу зайнялися пошуком нового приміщення. Альона Кожушко розповіла, що оббивали пороги по всій Охтирці. Навіть у місцеву бібліотеку просилися, але відповідь була одна – місць немає.

Ми в жодному разі не зупинялися, почали проводити майстеркласи. Перший був саме в Охтирській бібліотеці, згодом їздили в село Грунь. 3 травня 2024 року начальник відділу культури домовився за місце в Молодіжному центрі, – ділиться завідувачка відділу обслуговування.

Архівні фото майстеркласів, колаж Лени Северин на Фейсбук-сторінці бібліотеки

У користуванні працівниць бібліотеки один стіл і частина полиць. Поряд з іграшками й настільними іграми Молодіжного центру стоять книги, прапори України і Великописарівської громади й та сама чорна валізка.

Як працюють зараз

У фондї Великописарівської бібліотеки було до 50 тисяч книг, а в Охтирці на полицях розставлена лише тисяча, для інших немає місця. Хоча постійних читачів це не бентежить.

Коли були вдома, то було багато літератури, своє коло читачів, знали вподобання кожного. В Охтирці бібліотека не одна й до того ж вони значно більші за нашу. Місцеві ходять у свої бібліотеки, а писарівські – підтримують рідну. До речі, завдяки нашим майстер-класам з'явилися нові маленькі читачі, – розповідає бібліотекарка Олена.

Олена Рєзнік 20 років працює у Великописарівській публічній бібліотеці. Вона починала з посади бібліографа, потім перейшла в інформаційний відділ і тепер – бібліотекарка. Пояснює, свою майбутню професію в юному віці вважала престижною, тому перетворила постійне читання книг в роботу всього життя.

«Я в цій бібліотеці практику проходила, коли навчалася. Нещодавно знайшла свою характеристику, яку директорка писала для навчального закладу. Так приємно згадати як усе починалося», – ділиться бібліотекарка.

До того як з'явився інтернет, за словами Олени Рєзнік, люди приходили в бібліотеку читати журнали, газети, закони, постанови. Згадує, як читачі лінувалися переписувати й вирізали рецепти й вірші для себе.

Було розгортаєш журнал, а там усе вирізано... Коли вони те встигали? Ми ж слідкували. А тепер як треба архівна інформація, шукаємо, а старі газети пошматовано, – пояснює жінка.

Кількість постійних читачів значно зменшилася. З літа цього року в бібліотеці з'явилися нові послуги: «Книга поштою» і «Виїзна бібліотека», щоб утримати своїх відвідувачів. Тепер для того, щоб прочитати книгу, не обов'язково йти в бібліотеку, достатньо підтвердити наявність й обрати літературу в електронному каталозі на сайті комунального закладу й оформити доставку. Ще працівники за час існування послуги «Виїзна бібліотека» побували в селі Грунь Охтирського району. Там вони проводили інтелектуальні ігри й майстер-класи для місцевих і внутрішньопереміщених дітей. Працівниці розповіли, що спочатку купували все за свої гроші, бо хотіли щось корисне робити, а тепер фінансує такі заняття сама бібліотека.

Хотілось би звичайно у свої села їздити, але поки туди дорога закрита, – говорить директорка.

За участі бібліотеки збирали матеріали для книги «Великописарівщина поетична» з віршами місцевих поетів до Дня громади у 2023 році. Була презентація в Сумах і Великій Писарівці.

«У нас було поетичне об'єднання Великописарівської громади, збиралося багато людей, а зараз вони розкидані по країні. Хоч і продовжуємо збирати митців слова, але вже менше приходять», – говорить Альона.

Із Великої Писарівки ніхто досі не вивіз книги з назвами: місцеві картотеки, енциклопедії, довідники, великі старі атласи ХХ століття. Олена Резнік зазначає, що рідкісних екземплярів не мали, в них просто зв'язані руки через відсутність приміщення, а інакше забрали б кожен книгу.

Якщо зараз запитують коли була збудована школа чи пам'ятник, то точної дати без тих документів ніхто не назве, – пояснює бібліотекарка.

Техпрацівниця досі залишається в селищі й працює в бібліотеці: прибирає скло, відбирає пошкоджені книги. Як розповіли в комунальному закладі, усе це жінка робить без нормального освітлення, з ліхтариком на телефоні.

Зараз Олена Резнік займається матеріалами для книги пам'яті про загиблих військових і цивільних з Великописарівської громади. За словами працівниці, вона постійно поповнюється.

«Робимо все, що в наших силах. Можливо колись нас закриють, а поки намагаємося приносити користь», – говорить бібліотекарка.